

Objektivt erstatningsansvar for overvatn på avvege etter forureiningslova § 24 a. Ei rettsutvikling på avvege?

Brita Helleland

Vitenskapleg vurdert (refereed) artikkel

Brita Helleland: Objective liability for stormwater according to the Pollution Control Act No. 24. An inappropriate legal development?

KART OG PLAN, Vol. 78, pp. 68–78, POB 5003, NO-1432 Ås, ISSN 0047-3278

Climate change combined with changes in infrastructure poses challenges to stormwater management. Stormwater causes damage, particularly to buildings and infrastructure. Normally the injured party must cover the loss, but the tort law allows for exceptions to this general rule. Various rules regulate liability for stormwater. In this article I analyze the rule in Pollution Control Act No. 24. To explain the reasoning behind this rule, I present an overview of the historical emergence of an objective liability for wastewater is given. A decision from the Supreme Court (Rt. 2012 s. 820) plays a central role. It shows the importance of adapting the rule of law to changes in infrastructure and climate.

Key words: Climate change adaption, stormwater management, objective liability rules, historical overview

Brita Helleland, Master's degree student at the Faculty of Law, University in Bergen.
E-mail: brhelleland@gmail.com

Innleiing

Dei siste hundre åra har klimaet i Noreg gradvis vorte varmare og våtare. Nedbørmengdene har auka med om lag 20 %, og det vert spådd ytterlegare auke i framtida. I tillegg regnar det meir intenst enn før, noko som gjer fenomenet *overvatn* til ei særleg utfordring.¹ Det finst ingen legaldefinisjon på overvatn, men ei vanleg oppfatning er at vatn som renn eller mellombels dekkjer jordoverflata, som følgje av nedbør eller smeltevatt er å rekna som overvatn.² Med andre ord; «heilt vanleg vatn». Overvatn på avvege kan føra til skade på bygningar, vegar og annan infrastruktur. Då kjem spørsmålet om kven som skal betala for skadane fort opp.

Ansvar for overvatn på avvege er mellom anna regulert av vannressurslova § 47, plan- og bygningslova § 28-1 og grannelova § 2. I denne artikkelen vert fokuset retta mot ansvarsgrunnlaget i forureiningslova (heretter

forurl.) § 24 a. Føresegna slår fast objektivt ansvar for skade som følgje av manglande kapasitet eller vedlikehald av «avløpsanlegg». Kva innretningar dette er vert definert i forurl. § 21. Her heiter det at «anlegg for transport og behandling av avløpsvann» er å rekna som «avløpsanlegg». Både «sanitært og industrielt avløpsvann og overvann» er vidare definert som «avløpsvann».

I Fosendommen (Rt. 2012 s. 820) konkluderte fleirtalet på fire dommarar med at eitt sett kum og stikkledning ved to fylkesvegar var å rekna som «avløpsanlegg» etter forurl. § 24 a. Fylkeskommunen som vegeigar vart difor sagt ansvarleg for skadane som oppstod når overvatnet strøynde inn i to nærliggjande kjellarar. Dommen avgjorde den konkrete tvisten, men spørsmålet om korleis ansvaret for dimensjonering og vedlikehald av reine overvassanlegg skal vera, står enno ope. I NOU 2015:16 vert problemstillinga drøfta,

1. Meld. St. 33 (2012-2013) s. 5.

2. NOU 2015: 16 s. 30.

men utvalet vart ikkje einige om kva løysning som er den beste.³

Artikkelen er eit bidrag til drøftinga av ansvarsreglane for dei reine overvassanlegga, sett i høve til dei ordinære avlaupsanlegga for sanitært og industrielt avlaupsvatn.

Drøftinga går i tre steg. Først følger ei utgreiing av tidlegare ansvarsreglar for vass- og avlaupsleidningar. Deretter vert Høgsterett sin argumentasjon i Fosendommen gått nærmare etter i saumane. Dommen er teken til inntekt for at det i dag gjeld eit «strengt objektivt ansvar for vannet i grøfter, kummer og rør».⁴ Sjølv meiner eg at manglar ved rettskjeldebruket til Høgsterett gjer dommen mindre absolutt. Undervegs og avslutningsvis argumenterar eg for ei innskrenkande tolking av omgrepet «avløpsanlegg».

Tidlegare ansvarsreglar for vass- og avlaupsleidningar

Kort om dei ulike reglane

Tidlegare var ansvarsreglane både for vassleidningar og avlaupsleidningar å finna i vassdragslova (lov 15. mars 1940 nr. 3 om vassdragene) §§ 47 nr. 2 og 115 nr. 2.⁵ Førsegene bygde på det ulovfesta objektive ansvaret for vass- og kloakkanlegg slik det var utvikla i rettspraksis og juridisk teori.

Då vannressurslova (lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann, heretter vrl.) vart vedteken, vart ansvarsreglane for avlaupsanlegg plassert i forurl. § 24 a.

Rettspraksis frå vass- og avlaupssektoren

Den industrielle og tekniske utviklinga skapte nye former for skaderisiko. For å kunne subsumera ein del av desse tilfella inn under den allmenne skuldregelen, vart skuldkravet praktisert svært strengt i domstolane. Juridisk teori, særleg Nikolaus Gjelsvik sitt arbeid, bana så vegen for objektivt an-

svar uavhengig av skuld gjennom ei analyse av rettspraksis.⁶ Det objektive ulovfesta ansvaret utvikla seg slik i eit samspel mellom domstolane og juridisk teori.⁷

Vassleidningsdommen (Rt. 1905 s. 715) er den første avgjerda frå Høgsterett der ansvar formelt sett vart statuert på objektivt grunnlag. Ein kommunal vassleidning sprakk og vatnet medførte skader i eit privat bakeri. Bergen kommune hadde ikkje opptrådd aktaust, men måtte likevel bera ansvaret for skadene. Ei vassleidning under høgt trykk vart karakterisert som ein «stadig Resiko for Omgivelserne».⁸ Grunna risikoen art vart kommunen som «Bedriftsindehaver [...]»⁹ pålagt ansvar.

Medan skadeårsaka i vassleidningsdommen var at sjølve leidningen svikta, var årsaken til skadene i kloakkleidningsdommen (Rt. 1935 s. 218) kapasitetsproblem. Kloakk og regnvatn vart leia i fellesleidningar. Under eit kraftig regnver klarde ikkje kloakknettet å ta unna alt vatnet og kapasiteten i røyra vart sprengt. Kloakkvatnet trengde opp gjennom kummane, rann vidare nedover vegen og enda opp i kjellarane til nærliggjande hus. Førstvoterande slår først fast at det «alltid vil bli mer eller mindre en skjønnsak hvorvidt det er økonomisk forsvarlig eller berettiget at gaa til saa store anleggsutgifter som et teknisk fullkomment eller feilfritt anlegg medfører».¹⁰ Kommunen stod med andre ord ganske fritt til å bestemma når og i kva grad anlegget skulle utbetrast. Resonnementet utelukka ikkje at kommunen vart sagt ansvarleg på objektivt grunnlag. Høgsterett understreka at det var tale om eit anlegg som var «modent til fornyelse og som paa grunn av sin manglende tidsmessighet innebar en særlig risiko for skade hvis uhellet var ute og et ekstraordinært voldsomt regnskyll plutselig satte inn».¹¹ Det kan synast som fokuset ligg på at det konkrete anlegget ikkje var forsvarleg, noko som min-

3. NOU 2015: 16 kapittel 19.

4. Taubøll, Steinar «Erstatningsansvaret ved svikt i anlegg for overvannshåndtering- hvilken ansvarsmodell bør velges?», Kart og plan, 2016 s. 100–113 (s. 104).

5. Rt. 2011 s. 1304 (avsnitt 22).

6. Nicolaus Gjelsvik, Om skadeerstatning for rettmæssige Handlinger efter norsk ret, Kristiania 1897, s. 37.

7. Nils Nygaard, Skade og ansvar, 6. utgåve, Bergen 2007 s. 253.

8. Rt. 1905 s. 715 (s. 715).

9. Rt. 1905 s. 715 (s. 716).

10. Rt. 1935 s. 218 (s. 219).

11. Rt. 1935 s. 218 (s. 220).

ner om objektivt ansvar for uforsvarleg ordning. Argumentasjonen skil seg på dette punktet frå den meir generelle omtalen av risikoen frå vassleidningar under høgt trykk i vassleidningsdommen.

Nok ein variant av det objektive ulovfesta ansvaret for vass-og avlaupsleidningar, er å finna i Tromsødommen (Rt. 1975 s. 1081). Ein stump av eit elektrikkarrøyr hadde på mystisk vis hamna inn i eit lukka avlaupsanlegg og tetta til kloakkleidningen, noko som førte til tilbakeslag og overfløyning av ein bustad. Skadeårsaka var verken uforsvarleg vedlikehald eller manglande kapasitet, og tilfellet fall difor utanfor ansvarsreglane i vassdragslova. Tromsø kommune vart likevel sagt ansvarleg for skadane på grunn av risikoen kloakkleidningar generelt representerer. Ein samstemd Høgsterett stilte seg bak utgreiinga til underrettane, som omtala risikoen som «særpreget»¹² og «stadig»¹³. Høgsterett sitt syn var at det «verken vil være naturleg eller rimelig om den enkelte bruker av kommunens kloakkanlegg selv måtte bære de økonomiske følger av et uhell som dette som fra hans side var ganske tilfeldig.»¹⁴ Vidare vart tilkoplingsplikta etter bygningslova lagt noko vekt på, medan det at huseigaren, til skilnad frå kommunen, ikkje kunne forsikra seg mot svikt i ei kommunal kloakkleidning vart lagt «betydelig»¹⁵ vekt på. Tilkoplingsplikta og forsikringstanken var nye moment, samanlikna med dei to tidlegare dommane. Det er verdt å merka seg at sjølv om det på dette tidspunktet eksisterte skadebotsreglar for kloakkleidningar, utelukka ikkje det ansvar etter dei allmenne reglar om objektivt ansvar.

Tidlegare reglar i vassdragslova

Objektivt ansvar for manglande dimensjonering

Vassdragslova § 47 nr. 2 slo fast objektivt ansvar for eigar av kloakkleidning der skaden skuldast at leidningen var «for liten til å føre alt tilløpvatnet». Ansvaret var avgrensa til

«skade som blir voldt ved oversvømmelse». Føresegna lovfesta det tidlegare objektive bedriftsansvaret for dei leidningar og skadeartar som føresegna galdt¹⁶, men innførde ikkje eit generelt objektivt ansvar for kloakkleidningar.

I ein dom frå Oslo byrett (Rg. 1957 s. 9) slo byretten fast at Oslo kommune ikkje kunne seiast ansvarleg på bakgrunn av vassdragslova § 47 nr. 2. Som følge av kraftig regnver hadde kloakkvatn strøymd opp gjennom ein sluk og derfrå inn i eit papirlager. Byretten stilte seg bak grunngjevinga til underretten og kom til at ansvar for skadane ikkje var heimla i vassdragslova § 47 nr. 2. Dommen viser at ei lovfesting av det objektive ansvaret ikkje var til hinder for ei konkret vurdering. Sjølv om skaden skuldast ein underdimensjonert kloakkleidning måtte «ansvaret gis en rimelig begrensning.»¹⁷ Dette er i samsvar med kloakkleidningsdommen, der Høgsterett unngår å slå fast eit generelt ansvar for kloakkleidningar. Ein slik framgangsmåte sikrar at det lovfesta ansvaret får mykje dei same konturane som det ulovfesta objektive bedriftsansvaret.

Objektivt ansvar for manglande vedlikehald

Vassdragslova § 115 nr. 2 var retta mot eigar av «[d]emninger, vassledninger, kloakkanlegg og alle vassdragsanlegg som, i fall de blir ødelagt, kan volde fare for menneskeliv eller annenmanns eiendom eller for offentlige eller almenne interesser.» Føresegna slo fast erstatningsansvar for eigar av slike innretningar «selv om det ikke foreligger forsett eller uaktsomhet». Samanhengen med vassdragslova § 47 talar for at føresegna også galdt for kloakkleidningar. Synsmåten har støtte i juridisk litteratur.¹⁸

Det var berre for «feil eller mangler» som skreiv seg frå at innretninga ikkje var halden «forsvarlig vedlike» det objektive ansvaret slo inn. På denne måten var ansvaret nært knytt til den generelle vedlikehalds-

12. Rt. 1975 s. 1081 (s. 1088).

13. Rt. 1975 s. 1081 (s. 1089).

14. Rt. 1975 s. 1081 (s. 1083).

15. Rt. 1975 s. 1081 (s. 1083).

16. Tore Sandvik, «Ansvar for vannledningsskader i naboforhold» i Med lov skal land byggjast. Heidersskrift til Knut Robberstad, 70 år, Oslo 1969 s. 133-142 (s. 139).

17. Rg. 1957 s. 9 (s. 17).

18. Tore Sandvik, «Ansvar for vannledningsskader i naboforhold» i Med lov skal land byggjast. Heidersskrift til Knut Robberstad, 70 år, Oslo 1969 s. 133-142 (s.135).

plikta etter vassdragslova § 115 nr. 1. Vilkåret for ansvar etter vassdragslova § 115 nr. 2, var altså at vedlikeholdet, objektivt sett, hadde vore for dårleg, og at det var dette som hadde ført til skade.

Oppsummert

Rettspraksis før forureiningslova viser at det objektive ansvaret for skader som skuldast enten vass- eller kloakkleidningar, var grunngeve både med art av risiko og vurderingar av kva som kan vera rimeleg. Høgsterett sin argumentasjon tyder på at det galdt eit generelt objektivt ansvar for vassleidningar under høgt trykk. Ein underdimensjonert kloakkleidning *kunne* derimot vera ein særleg risiko som anleggseigar måtte ta ansvar for. Om eit objektivt ansvar gjorde seg gjeldande måtte avgjerast konkret. Reglane i vassdragslova §§ 115 og 47 nr. 2 om objektivt ansvar for uforsvarleg vedlikehald og manglande dimensjonering av vassleidningar, demningar, andre vassdragsanlegg og kloakkleidningar, var ei kodifisering av det ulovfesta objektive bedriftsansvaret.

Sandvik¹⁹ påpeika at synsmåtane som ligg bak det objektive bedriftsansvaret ikkje fører så langt at det medfører ansvar for den private bygnings- og leidningseigar. Forklaringa er at dei private leidningsanlegga ikkje byr på ein slik «særpreget stadig Risiko som et større kommunalt eller kooperativt anlegg, og anleggseieren har i disse tilfellene ikke den samme anledning og foranledning til å spre risikoen som eieren av slike større anlegg».²⁰ Dreneringssystemet langs fylkesvegane i Fosendommen kan vanskeleg reknast for ein kvalifisert risiko. Dommen markerar difor eit brot med tidlegare rettsreglar. Kvifor (og korleis) Høgsterett kom fram til eit slikt resultat er temaet i det følgjande.

Nærmare om Fosendommen (Rt. 2012 s. 820)

Rettsleg utgangspunkt

Skadene skjedde som nemnt fordi eit sett rist og kum langs to fylkesveggar hadde blitt tetta

til av ei blanding av regnvatn og snø. I dagane før det kraftige regnværet var markene langs vegane snødekte. Regnet blanda seg med snøen og flaut ned i veggroftene langs fylkesvegane, og nådde til slutt ristene. Skulle forurl. § 24 a kunne nyttast som ansvarsgrunnlag, måtte desse ristene reknast som «avløpsanlegg» med tilhøyrande vedlikehaldsplikt. Korleis Høgsterett turnerte rettskjeldene for å komme til dette resultatet skal no undersøkjast nærare.

Overvatnet må reknast som «avløpsvann»

I forurl. § 21 første ledd vert «avløpsanlegg» definert som anlegg for «transport og behandling av avløpsvann». Ei naturleg språkleg forståing av «avløpsvann» leier mot vatn som er ureina eller brukt, altså det mange kallar spillvatn. I andre ledd er det presisert at «sanitært og industrielt avløpsvann og overvann» skal reknast som avløpsvatn. Sidan overvatn er inkludert, er legaldefinisjonen vidare enn det ordlyden gir bod om. Å kalla regn- eller smeltevatn som renn eller ligg på grunnen for avlaupsvatn bryt med vanleg ordbruk.

I merknaden til forurl. § 21 står det at «overvann (overflatevann) i form av avrenning fra regnvann og smeltevann som avledes på overflaten regnes i denne sammenheng som avløpsvann»²¹ (utheva her). Det følgjer implisitt av formuleringa «i denne sammenheng» at regnvatn og smeltevatn i utgangspunktet ikkje er å rekna som «avløpsvann». Det er først når regnvatn og smeltevatn «avledes» det skal reknast som «avløpsvann». Før det vert leia inn i ei leidning eller liknande synest det å vera vanleg overflatevatn, som fell utanfor forureiningslova sine reglar.

Fleirtalet i Fosendommen viste til denne utsegna for å tilbakevisa påstanden til Sør-Trøndelag fylkeskommune om at omgrepet «overvann» må sjåast i samanheng med «sanitært avløpsvann» i same føresegn.²² Fleirtalet fann likevel ikkje «holdepunkter for at enkelte *typer* overvann skal holdes

19. Sandvik same stad, s. 138.

20. Sandvik same stad, s. 138.

21. Ot.prp. nr. 11 (1979-1980) s. 126.

22. Rt. 2012 s. 820 (avsnitt 8).

utenfor»²³ omgrepet «avløpsvann». Merk at formuleringa «i denne sammenheng» inviterer særleg til kontekstuell tolking²⁴ og kan vera nettopp eit haldepunkt for å halda enkelte typar overvatn utanfor omgrepet «avløpsvann».²⁵

Dissensen på dette punktet gjer det interessant å sjå nærmare på kva samanheng det vart sikta til. Formuleringa avsluttar det sjette avsnittet i merknaden til forurl. § 21. Avsnittet startar med å slå fast at «reglane» først og fremst tek sikte på avlaupsvatn som vert leia til kommunalt nett, enten det kjem frå bustader eller industrien. Vidare vert det understreka at sjølv om det ofte vil vera tale om særskilte utsleppsløyve for forureina industrielt avlaupsvatn «som ikke ledes til kommunalt nett», gjeld reglane i prinsippet likevel for slikt prosessavlaupsvatn. Det er i «denne sammenheng» overvann skulle reknast som avlaupsvatn.²⁶ Avsnittet avdekkjer to moglege samanhengar. Den eine er at reglane det er tale om også gjeld generelt for overvatn som vert leia bort i røyr eller leidningar. Den andre er at overvatn blir rekna som avlaupsvatn når det vert leia til kommunalt nett.

Det går fram av merknadane til forurl. § 21 at det er dei særlege reglane om avlaupsanlegg i kapittel 4 det handlar om.²⁷ På same stad vert desse reglane omtala som eit supplement til dei allmenne reglane i kapittel 2 og reglane om utsleppsløyve i kapittel 3. Det vert understreka at den som etablerer «ledning eller renseanlegg»²⁸ må ha utsleppsløyve i samsvar med reglane i kapittel 3. Dersom reglane om utsleppsløyve skulle gjelda for alle leidningar som leier overflatevatn vil det sei at ein må søkja om utslepps-

løyve, sjølv om overvatnet ikkje er forureina. Det er vanskeleg å sjå behovet for ei så omfattande løyveordning. At problemstillinga ikkje er løfta fram, talar for at det ikkje var denne samanhengen lovgivar hadde i tankane.²⁹ Det synest altså ikkje å vera meininga at dei særlege reglane om avlaupsanlegg skulle omfatta alt av overvatn som vert transportert i røyr eller leidningar.

Samanhengen tyder med dette på at overvatn skal reknast som avlaupsvatn berre når det vert leia til kommunalt nett. At det var ei uttalt målsetning frå forureiningsmyndighetene si side å sikra betre kontroll over utslippa inn i det kommunale avløpsnett underbyggjer dette.³⁰ Slutninga gjer utsegna om at reglane for avlaupsanlegg omfattar alle typar leidningar for avlaupsvatn «uansett om det er forurenset eller ikke»³¹ meir forståeleg. Det same gjeld presiseringa av at reglane gjeld både for fellessystem og for separat system.³² Kommunen har nemleg behov for kontroll med overvatn når det vert leia inn i det kommunale nettet, uansett om det er forureina eller ikkje.

Ei kontekstuell tolking av førearbeida tyder, som vist, på at regnvatn og smeltevatn berre er å rekna som «avløpsvann» etter forurl. § 21 når vatnet vert leia til kommunalt nett. Merknadane til forurl. § 21, lest i samanheng, viser at føremålet med dei særlege reglane om avlaupsanlegg har vore styrande for omfanget. Hovudmålet med reglane var å sikra betre kontroll med det kommunale avløpsnett. Når det gjeld overvatn oppstår behov for kontroll enten fordi vatnet vert leia inn i eit kommunalt nett, eller fordi det er forureina (som når det vert leia i fellessystem).

23. Rt. 2012 s. 820 (avsnitt 25).

24. Med kontekstuell tolkning meiner eg at det som vert utleia av rettskjeldene må innordnast i den aktuelle konteksten, eller det aktuelle typetilfellet. I artikkelen «Individuelle valg og vurderinger i rettsanvendelsesprosessen» i Jussens venner, 2001 s. 1-36 (s. 17), skriv Knut Tande at poenget med ein koherens- og typetilfelleorientert rasjonalitet er å «få formulert problemstillingen skarpere, med mer fokus på helhet, koherens og særlige forhold innenfor det aktuelle rettsområdet.»

25. Slik også mindretalet i Fosendommen, sjå avsnitt 57.

26. Ot.prp. nr. 11 (1979-1980) s. 125-126.

27. Ot.prp. nr. 11 (1979-1980) s. 125-126.

28. Ot.prp. nr. 11 (1979-1980) s. 125.

29. Slik også mindretalet i Fosendommen, sjå avsnitt 49-50.

30. Ot.prp. nr. 11 (1978-1980) s. 35 og Innst. O. nr. 25 (1980-1981) s. 12.

31. Ot.prp. nr. 11 (1979-1980) s. 126.

32. I følge Ot.prp. nr. 11 (1979-1980) s. 126 er fellessystem «ledninger hvor sanitært/industriavløpsvann ledes sammen med overvann» og separat system når «sanitært/industriavløpsvann og overvann ledes i forskjellige ledninger».

Føresegna si historie viser også at behovet for kontroll med avlaupsvatn har vore styrande for reglane sitt omfang. Forurl. § 22 (dagens § 21) avløyste vassdragslova § 36 då forureiningslova vart vedteken i 1981. Vassdragslova § 36 definerte kloakkleidning som «lukket eller åpen ledning for spillvatn og annet urent vatn, andre væsker og avløpsstoffer og for overvatn eller grunnvatn *fra bebygget grunn, fra gravplass eller fra regulert område i by eller på landet*» (mi utheving). Formuleringa viser at overvatn som sorterte under nemninga «kloakkvann» var avgrensa til å gjelda vatn som vart leia bort frå desse spesifiserte områda.³³ Overvatn som rann andre plassar enn dette falt utanfor omgrepet. Avgrensinga synest å ha ei side både til geografiske tilhøve og til det som går meir direkte på ureining (gravplassar). Det var nok ikkje det å gi ei geografisk avgrensing som var føremålet med å nemna visse område eksplisitt. Det er meir truleg at siktemålet var å omfatta det overvatnet som det var behov for å kontrollera. Då enten fordi det kunne vera ureina, eller fordi det kunne utfordra kapasiteten til avlaupsnettet.

Ei utsegn frå Miljøverndepartementet si utgreiing frå 1977 kan tyde på at lovgivar utvida definisjonen si geografiske rekkjevidde då forureiningslova vart vedteken. Her står det at forslaget til dagens forurl. § 21, i motsetning til vassdragslova § 36, omfattar «alle ledninger for overflatevann, uansett om det er fra bebyggelse eller regulert strøk, eller ikke.»³⁴ Spørsmålet er om denne eine utsegna kan takast til inntekt for at lovgivar utvida den geografiske rekkjevidda til forurl. § 21.³⁵ Isolert sett talar utsegna for at alle installasjonar som leier overvatn er å rekna som «avløpsanlegg» etter forurl. § 21, uansett om vatnet vert leia inn i eit kommunalt nett eller ikkje. På den andre sida er den omfattande geografiske utvidinga ikkje kommentert av lovgivar, verken i utgreiinga eller i etterfølgjande førearbeid.³⁶ Sett i lys av den kontekstuelle og formålsretta tolkinga i av-

snitta over, er det mest nærliggjande at lovgivar meinte å omfatta ledningar som leia overvatn inn i kommunale nett. Det spelar sjølvstøtt ikkje noko rolle om ledningen ligg i tettbygd eller regulert strøk. Sentralt for kommunen er om overvatnet renn inn i kommunale avlaupsnett. Det er då behovet for kontroll oppstår.

Slutningane viser at ved å ha formålet med reglane om avlaupsanlegg klart for auge, vert det enklare å velja mellom ulike tolkingalternativ. I lys av dette kan ein stilla seg spørjande til resonnementa til fleirtalet i Fosendommen. Dommar Bårdsen konstaterer først at lova og førearbeida er heilt generelle, og at det ikkje er dekning for at det erstatningsrettslege vernet «ved skader voldt av avløpsanlegg skulle være systematisk svakere på landet, sammenlignet med byene og andre tettbygde områder».³⁷ Her kan det innvendast at ei meir kontekstuell og formålsretta tolking kunne minska det generelle preget til rettskjeldene. Typetilfellet var ei erstatningssak. Ei rasjonell tilnærming ville vore å stilla følgjande spørsmål: Kvifor er det rimeleg at eigaren av eit anlegg for handsaming av reint overflatevatn skal betale for skadane? Vanlege husforsikringar dekker i dag ulike former for vasskader som vasskade ved røyrbrot, overfløyning og vassinntrenging utanfrå.³⁸ Forsikringsmomentet synest difor å vega mindre enn kva som var tilfellet i 1975, jf. den tidlegare omtala Tromsødommen.³⁹ Heller ikkje risikoens art tilseier at anleggseigar er nærmare å bera risikoen for skade. Vatn som finn nye vegar under kraftig regnver er ingen ekstraordinær risiko, men eit heilt naturleg fenomen. Klimaendringane med auka nedbør og krafigare regnbygar gjer det meir vanleg enn ekstraordinært med overflatevatn som renn mot lågare punkt i terrenget. Pulveriseringsomsynet gjer seg til ein viss grad gjeldande, men problemet er at utgifta må fordelast over vegbudsjettet til fylkeskommunen. Det er ikkje å venta at fylkeskommunen, i rolla som vegeigar, teiknar

33. Slik også mindretalet i Fosendommen, sjå avsnitt 47.

34. NUT 1977: 1 s. 143.

35. Slik fleirtalet i Fosendommen, sjå avsnitt 24.

36. Slik også mindretalet i Fosendommen, sjå avsnitt 49.

37. Rt. 2012 s. 820 (avsnitt 28).

38. NOU 2015: 16 s. 223.

39. Rt. 1975 s. 1081. Slik også Rt. 2014 s. 656 (avsnitt 37-38).

ansvarsforsikring som dekker slik skader, slik tilfellet er for kommunar som eig tradisjonelle avlaupsanlegg.⁴⁰

Lovgivar gir generelle lover, tiltenkt særlege typetilfelle. Forurl. §§ 21 og 24 a kan ikkje seiast å vera særskilt tiltenkt dei reine overvassanlegga. Fleirtalet i Fosendommen synest ikkje å vera oppmerksame nok på dei utfordringane som oppstår når eit ansvarsgrunnlag vert stabla opp på eit definisjon med eit heilt anna formål enn å fordela risiko.

Innretninga må vera eit «avløpsanlegg»

Som alt nemnt, slår forurl. § 21 første ledd fast at anlegg for «transport og behandling» av avløpsvatn skal reknast som «avløpsanlegg». Det første spørsmålet er om vilkåra er alternative eller kumulative. Ordet «og» bind saman to ulike måtar å handsama vatn på. Det er ikkje naturleg å forstå dette som at det er tilstrekkeleg at anlegget har ein av desse funksjonane for å vera rekna som «avløpsanlegg». Ei vanleg språkleg forståing er heller at vilkåra er kumulative. Vilråa gir ei samanstilling av to ulike prosessar, som samla utgjer eit avløpsanlegg. Ordlyden talar dermed for at lovgivar ikkje meinte å omfatta ei kvar leidning for overvatn.⁴¹

I lovutkastet til forurl. § 25 første ledd (som tilsvavar dagens § 21), vart «kloakkanlegg» føreslege definert som «ledningar og renseanlegg for avløpsvann og overflatevann»⁴².

Ordlyden «ledningar og renseanlegg for avløpsvann og overflatevann» tyder på at det er kombinasjonen av leidningar og renseanlegg som utgjer eit avlaupsanlegg. Å kalle ei enkelt leidning for eit anlegg bryt med vanleg språkbruk. Ordlyden av forslaget understøttar slik at vilråa «transport» og «behandling» i forurl. § 21 er kumulative.

Formuleringa vart erstatta med «anlegg for transport og behandling» i den påfølgjande proposisjonen, utan at endringa vart kommentert. Klima- og miljødepartementet nøyde seg med å konstatera at «anlegg som nyt-

tes til transport og behandling av avløpsvann»⁴³, er å rekna som avlaupsanlegg etter forureiningslova. Vidare vert det presisert at dette «vil først og fremst være ledningar og renseanlegg, men også pumpestasjonar og annet utstyr i tilknytning til ledningsnett og renseanlegg må i denne sammenheng regnes som avløpsanlegg»⁴⁴. Det at «ledningsnett og renseanlegg» konsekvent vert presentert saman, styrkar inntrykket av at innretningane *samla* er å rekna som eit avlaupsanlegg. Ei naturleg forklaring på kvifor endringa ikkje vart kommentert, er at ho var meint å vera reint språkleg. Ordlyden og førearbeida til forurl. § 21 tyder altså på at me ikkje har med eit «avløpsanlegg» å gjera, før anlegget både transporterar og behandlar «avløpsvann».

Førearbeida til erstatningsregelen i forurl. § 24 a kompliserer likevel biletet noko. Utvalet bak vannressurslova føreslo forurl. § 24 a som «en generell bestemmelse om objektivt ansvar for skader som skyldes avløpsledningar». Utvalet kunne ikkje sjå avgjerande grunnar mot eit slikt ansvar for skade «forårsaket av avløpsledningar»⁴⁵. I sitata er det konsekvent tale om skadar som skuldast avlaupsleidningar, noko som kan tyde på at det objektive ansvaret kan knytast til innretningar som berre har ein transporterande funksjon. Slik kan ein einskild leidning som transporterar reint vatn gå inn under definisjonen «avløpsanlegg». På den andre sida er det leidningane som har størst skadepotensial i tradisjonelle spillvassanlegg, noko som kan forklara at «skader» berre er nemnt i denne relasjonen.⁴⁶ Den vidare grunngevinga fortel heller ikkje at det var meninga å omfatta slike einskilde leidningar. Det står at høvet til å «utligne merutgiftene» og til å «forsikre seg mot erstatningsansvaret» vil variera, alt etter kven som eig «avløpsanlegg[et]». Til slutt vert det framheva at «preventive hensyn» kan tala for å halda «ledningseieren» ansvarleg.⁴⁷ Det står ingen

40. NOU 2015: 16 s. 223.

41. Slik også mindretallet i Fosendommen, sjå avsnitt 51.

42. NUT 1977: 1 s. 143.

43. Ot.prp. nr. 11 (1979-1980) s.126.

44. Ot.prp. nr. 11 (1979-1980) s.126.

45. NOU 1994: 12 s. 262.

46. NOU 1994: 12 s. 262.

47. NOU 1994: 12 s. 262.

plass at «ledningseieren» er ein annan enn eigaren av «avløpsanlegg». Ut frå samanhen- gen er det difor mest nærliggjande at desse omgrepa er nytta som synonym. At lei- ningseigar og anleggseigar er ein og same person understøttar at vilkåra «transport» og «behandling» er kumulative. Eigaren av avlaupsanlegget eig både den transporterande og den behandlande delen av anlegget.

Slutninga understøttar at eit avløpsanlegg kjenneteiknast av to hovudfunksjonar; transport og behandling. Forstått på denne måten gir det meining at også ei «lukket grøft»⁴⁸ er å rekna som «avløpsanlegg». Grøfta utgjer ikkje eit avlaupsanlegg åleine. Det skjer først når ho er kopla saman med ei innretning for handsaming av vatnet. Med dette bakteppet, kan ein gjerne omtala for- url. § 24 a som ein regel om «objektivt erstatningsansvar for skade fra avløpsanlegg»⁴⁹. Ei avlaupsledning utgjer nemleg ein del av avlaupsanlegget som det objektive ansvaret er knytt til.

Når rettskjeldebiletet elles (og ganske ein- tydig) peikar mot at vilkåra er kumulative, gir det nok ein grunn til å stilla seg kritisk til standpunktet til fleirtalet i Fosendommen. Førstvoterande dommar Bårdsen uttalar at «transport» og «behandling» er «selvstendige alternativer», utan å problematisera ordly- den av «og». For å underbyggja viser han til definisjonen i Ordbok for vann og avløp frå 1977, der det står at «avløpsanlegg» omfattar «avløpsnett, eventuelt pumpestasjon, rense- anlegg og utløpsledning»⁵⁰. Her synest det som at fleirtalet legg meir vekt på ordet «eventuelt» i ei ordbok frå 1977, enn ordet «og» i lovteksten. Slutninga synest slik å mangla forankring i autoritative rettskjel- der. Resultatet kan heller ikkje seiast å vera rasjonelt grunngeve.⁵¹ Når fleirtalet vel å sjå bort frå lova sin ordlyd, opnar det for at

eit anlegg som berre er meint for transport kan subsumerast under omgrepet «avløpsan- legg». Kombinert med synsmåten at alt over- vatn er omfatta, vart konklusjonen til fleir- talet at «anlegg som utelukkende skal lede bort rent overflatevann, for eksempel ved å føre det ned i grunnen eller ut i vassdrag el- ler sjø»⁵², fell inn under ansvarsregelen i forurl. § 24 a. På denne måten vart tilfellet i Fosendommen nærmast pressa inn i retts- kjeldene. Rettskjeldebruken i Fosendommen opnar for at svært mange innretningar kan subsumerast under omgrepet «avløpsanlegg» i forureiningslova. At det er ei lite heldig løysning vert illustrert av følgjande typetil- felle.

Dreneringsystem til veg eller «avløps- anlegg»?

Det er interessant å merka seg at innretnin- gar som «ristar, kummer og stikkrenner»⁵³ er vanlege deler av dreneringssystemet til vegar. Etter førearbeida til veglova (lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar) skal blant anna «grøfter, skjæringer, fyllinger, stikkren- ner»⁵⁴ reknast som del av vegen. I 2012 had- de Noreg omlag 90 000 km offentleg veg med omlag 50 000 km veggrøfter, og rundt 4000 km lukka drenering langs veg.⁵⁵ Mykje av dette er etter gjeldande rett å rekna som «avløpsanlegg».⁵⁶ For vegeigar betyr dette at to ulike ansvarsgrunnlag kan gjera seg gjel- dande for vatn i grøfter og kummar. Finn ein at vatnet vart (eller skulle) transporterast av eit «avløpsanlegg», gjeld eit objektivt an- svar for manglande vedlikehald. Er det der- imot tale om eit dreneringssystem for veg, vil det berre bli ansvar dersom vegeigar har handla aktlaust.⁵⁷ At to ulike ansvars- grunnlag kan gjera seg gjeldande for nøyak- tig same innretning, synest å vera ei lite hel- dig løysning.⁵⁸

48. NOU 1994: 12 s. 476 og Ot.prp. nr. 39 (1998-1999) s. 374.

49. NOU 1994: 12 s. 475-476.

50. Rt. 2012 s. 820 (avsnitt 29).

51. Knut Tande «Individuelle valg og vurderinger i rettsanvendelsesprosessen» i Jussens venner, 2001 s. 1-36 (s. 24).

52. Rt. 2012 s. 820 (avsnitt 29).

53. Rt. 2012 s. 820 (avsnitt 30).

54. Ot.prp. nr. 53 (1961-1962) s. 56.

55. Rt. 2012 s. 820 (avsnitt 60).

56. Steinar Taubøll «Erstatningsansvaret ved svikt i anlegg for overvannshåndtering- hvilken ansvarsmodell bør velges?», Kart og plan, 2016 s. 100-113 (s. 104).

57. Taubøll, same stad s. 104.

58. Slik også mindretallet i Fosendommen, sjå avsnitt 60.

For offentlig veg utarbeider Statens vegvesen ved vegdirektoratet vegnormalar med heimel i veglova § 13. Handbok 200 Vegbygging frå juni 2014 illustrerer at vegen sitt dreneringssystem normalt ikkje er å rekna som «avløpsanlegg». Punkt 401.52 omhandlar eksplisitt »VA-ledningar». Punkt 402.23 regulerer blant anna «drensledningar». At leidningar for avlaupsvatn er rekna som noko anna enn drensledningar, går klart fram av samanhengen.⁵⁹ Vidare slår formålet bak dei særlege reglane om avlaupsanlegg sjeldan til for eit dreneringssystem langs veg. Så lenge dreneringsvatnet ikkje renn inn i det kommunale avlaupsnettet, vil ikkje forureiningsstyresmaktene ha behov for å kontrollera utsleppet.⁶⁰ Vegeigar kan heller ikkje krevja kostnadane for drenering av vegen dekkja med heimel i forurl. § 25. Det er jo ingen som er kopla til vegen sitt dreneringssystem, samanlikna med tilknytingsplikta som gjeld for avlaupsanlegg etter forurl. § 23 andre ledd. Me står altså ovanfor ein situasjon der omgrepet «avløpsanlegg» i forurl. § 24 a rekk vidare enn dei særlege reglane om avlaupsanlegg i kapittel 4.

Drensledning eller «avløpsanlegg»?

I merknaden til forurl. § 21 står det at føresegna «omfatter vanligvis ikke drensledninger»⁶¹. Det vil sei at leidningar som er lagt ned for å drenera grunnen som hovudregel fell utanfor reglane i kapittel 4 i forureiningslova.⁶² Ei naturleg forklaring på dette er at slike drensledningar som regel ikkje er kopla til det kommunale avlaupsnettet.⁶³ Det er då ikkje behov for kontroll med desse leidningane.

Utvalet bak forureiningslova slo fast at dersom leidningen var «bestemt for andre formål» gjekk han inn under forurl. § 21 og reglane i kapittel 4 berre viss leidningen «i hovudsak er bestemt for kloakkvann eller overflatevann»⁶⁴.

Den påfølgjande proposisjonen la utvalet sine vurderingar til grunn.⁶⁵ Isolert sett tyder denne utsegna på at leidningar som hovudsak leier bort overflatevatn sorterer under omgrepet «avløpsanlegg». Det vil sei at også ei leidning som drenerer ein veg kan reknast som «avløpsanlegg», dersom hovudfunksjonen er å leia bort overvatn. Er funksjonen primært å drenera veggrunnen, fell tilfellet derimot utanfor reglane om «avløpsanlegg».

Det gir likevel dårleg samanheng i regelverket at leidningar som er lagt ned for å sikra betre drenering av regn- og smeltevatn, skal vera underlagt ei anna regulering enn leidningane som leier bort det same vatnet. Skilnaden synest mest å vera at førstnemnde leier vatnet vertikalt, medan sistnemnde leier det horisontalt. Så lenge ingen av leidningane leier vatnet til kommunalt avlaupsnett, eller eit tilsvarande privat nett, bør dei same reglane gjelda etter mitt skjønn.⁶⁶ Kva vatn det er spelar mindre rolle. Det viktige er vel om tilførsla av vatn utfordrar kapasiteten til avlaupsnettet?

Formålet bak dei særlege reglane om avlaupsanlegg og samanhengen med reguleringa av dreneringsleidningar, talar slik for at reine overvassleidningar (som ikkje er tilkopla kommunalt avlaupsnett) fell utanfor reglane om «avløpsanlegg». I tillegg kjem det at «grensene mellom overvannledningene og dreneringsledninger for fjerning av vann kan nok være flytende, selv om førstnevnte hovedsaklig tar sikte på bortledning av nedbør»⁶⁷. Den vanskelege grensedragninga talar for at det ikkje bør gjelda ulike reglar for desse leidningstypene.

Fosendommen er eit godt døme på eit dreneringssystem med fleire ulike funksjonar. Som det kjem fram av lagmannsrettens dom, har veggrofter med leidningar, rist og sandfangkummer ofte fleire funksjonar. Det kan

59. Slik også mindretalet i Fosendommen, sjå avsnitt 62-63.

60. Slik også mindretalet i Fosendommen, sjå avsnitt 67.

61. Ot.prp. nr. 11 (1979-1980) s. 126.

62. Slik også fleirtalet i Fosendommen, sjå avsnitt 30.

63. Kommuneforlaget, KS Standard abonnementsvilkår for vann og avløp. Tekniske bestemmelser, 1. utgåve, Oslo 2008 underbyggjer dette. I punkt 3.1.2 «Overvanns- og drensledninger» står det at vatn frå tak og overflatevatn skal «infiltreres i grunnen, ledes bort i eget avløp til vassdrag eller fordrøyes, og må ikke tilføres kommunens ledninger uten samtykke fra kommunen».

64. NUT 1977: 1 s. 143.

65. Ot.prp. nr. 11 (1979-1980) s. 126.

66. Slik også mindretalet i Fosendommen, sjå avsnitt 67.

67. NOU 1994: 12 s. 261.

vera drenering av veglekamen, å samla opp overflatevatn som renn av vegoverflata, og det kan vera å ta hand om overflatevatn og anna vatn frå ovanforliggjande areal.⁶⁸ Fleirtalet viste til lagmannsrettens synsmåtar og konkluderte med at anlegget var eit «avløpsanlegg», sidan det hadde som «dominerende funksjon»⁶⁹ å leia bort overvatn. Det er, etter mi meining, lite føremålstenleg om erstatningsspørsmålet skal vera avhengig av om det er ei drensleidning eller ei overvassleidning. Ein ting er at bevisvurderinga av kva som er «anleggets dominerende funksjon»⁷⁰ er krevjande. Viktigare er det at ingen av desse leidningstypane i seg sjølv representerer ein særreigen risiko.

I merknaden til forurl. § 24 a heiter det at føresegna «omfatter avløpsanlegg både for overvann (avrenning etter nedbør, snøsmelting og fra drenering) og forurenset avløpsvann»⁷¹. Dette tolka fleirtalet i Fosendommen til at anlegg «for vidare transport eller bearbeidelse av dreneringsvann»⁷² vert regulert av dei generelle reglane om avløpsanlegg. Det synest som om fleirtalet her tenkjer seg at dreneringsvatn på eit visst tidspunkt går over til å bli overvatn i forureiningslova si tyding. Legg ein synsmåten til fleirtalet i Fosendommen til grunn, tyder det på at me i dag har eit sett reglar for dreneringssystem som drenerer grunnen, og eit anna for vidare transport av dreneringsvatnet. Dersom leidningen i hovudsak er bestemt for vidare transport frå drensleidning, vil ansvaret etter forurl. § 24 a slå inn. Er det derimot tale om ei vanleg drensleidning, vil verken ansvarsregelen i forurl. § 24 a eller reglane i vannressurslova gjera seg gjeldande, sidan drensleidningar ikkje er «ledningar for vanntilførsel til produksjon eller forbruk».⁷³ Rettsteknisk synest dette som ei løysning det vil vera vanskeleg å handtera.

Grøft eller «avløpsanlegg»?

Etter førearbeida til forurl. § 24 er «lukketegrøfter»⁷⁴ omfatta av definisjonen på «avløpsanlegg». Kvifor denne løysninga er valt, står det ingenting om. Førearbeida til forurl. § 21 inneheld ingen liknande standpunkt. I merknadane til forurl. § 21 vert orda «ledninger» og «ledningsnett» nytta konsekvent, noko som gir inntrykk av at det er lukka system det siktast til.⁷⁵ Forklaringa på at grøfter er nemnt i førearbeida til forurl. § 24, kan vera at forurl. § 21 vidareførte vassdragslova § 36. Denne føresegna omfatta nemleg både «lukket og åpen ledning» for kloakkvatn. Den mest nærliggjande forklaringa synest å vera at «åpen ledning» er omskrive til «lukket grøft» i førearbeida til forurl. § 24 a. At det kan vera vanskeleg å skilja overvassleidningar frå lukka grøfter, gjer det også føremålstenleg å la lova inkludera begge.⁷⁶

Kva som er skilnaden på ei lukka og open grøft går heller ikkje direkte fram av førearbeida, men det synest klart at det skal sondrast mellom desse. Elles ville det vore tilstrekkeleg å slå fast at grøfter var omfatta av omgrepet «avløpsanlegg». Følgjande skildring kan gi noko vegleiing: «En lukket grøft kan enten ha et drenerende steinlag i bunnen, ofte med en fiberduk over for å hindre tiltetting av finmateriale ovenfra, eller perforerte plastrør, som en overvannsledning.»⁷⁷ Skiljet mellom open og lukka løysning verkar til å vera at dei lukka grøftene er meir avanserte enn dei opene. Det er etablert eit «kunstig» sjikt i dei lukka grøftene, som skal betra dreneringa.

Til dreneringssystema i Fosendommen høyrde ei open grøft som leia vatnet ned i ein kum.⁷⁸ Etter å ha lagt til grunn at vilkåret «transport» er eit sjølvstendig alternativ, slår førstvoterande fast at «anlegg som utelukkende skal lede bort rent overflatevann, for eksempel ved å føre det ned i grunnen eller ut i vass-

68. LF 2010-106748, referert Rt. 2012 s. 820 (avsnitt 31).

69. Rt. 2012 s. 820 (avsnitt 32).

70. Rt. 2012 s. 820 (avsnitt 32).

71. Ot.prp. nr. 39 (1998-1999) s. 374.

72. Rt. 2012 s. 820 (avsnitt 30).

73. Ot.prp. nr. 39 (1998-1999) s. 359.

74. NOU 1994: 12 s. 476 og Ot.prp. nr. 39 (1998-1999) s. 374.

75. NUT 1977: 1 s. 143 og Ot.prp. nr. 11 (1979-1980) s. 126.

76. NOU 1994: 12 s. 102-103.

77. NOU 1994: 12 s. 102-103.

78. Steinar Taubøll, «Erstatningsansvaret ved svikt i anlegg for overvannshåndtering- hvilken ansvarsmodell bør velges?» Kart og plan, 2016 s. 100-113 (s. 104).

drag eller sjø»⁷⁹, fell inn under ansvarsregelen i forurl. § 24 a. Fleirtalet seier ikkje eksplisitt at opne grøfter kan reknast som «avløpsanlegg», men sitatet tyder på at den transporterande funksjonen til anlegget er avgjerande. Vidare vert ikkje påstanden til Tryg forsikring om at grøfter generelt er omfatta kommentert.⁸⁰ Det synest dermed som at fleirtalet i Fosendommen meiner at også opne grøfter er omfatta av ansvaret etter forurl. § 24 a.

Overvasslovutvalet kjem så vidt inn på problemstillinga under drøftinga av om definisjonen i forurl. § 21 bør endrast. Utvalet er delt i synet på om endring er naudsynt. Den halvparten som meiner at føresegna ikkje skal endrast legg til grunn at «[b]åde anlegg i form av lukkede og åpne løsninger, herunder anlegg som utelukkende skal samle opp og lede bort rent overvann til resipient, omfattes av denne definisjonen».⁸¹ Utsegna vert forankra i Fosendommen.⁸² Dette underbygger at fleirtalet i Fosendommen la grunnen for ei ytterlegare utviding av omgrepet «avløpsanlegg», ved å ikkje sondra tydeleg mellom opne og lukka grøfter. Ei grøft som leier reint overflatevatn, kan altså falla inn under ansvarsregelen i forurl. § 24 a.

Omgrepet har slik fått eit svært vidt nedslagsfelt, noko som vert særskilt drøfta av dei nemnte utvalsmedlemma. Det vert føreslege som «forutsetning at det enkelte anlegg gjennom kommuneplan eller reguleringsplan er særskilt definert som et anlegg for å samle opp og avlede overvann på en trygg måte, eller særskilt etablert og/eller konstruert for å håndtere en bestemt mengde overvann, for at anlegget skal omfattes av definisjonen av avløpsanlegg i § 21».⁸³ Slik vil utvalet unngå at naturlege fordøyingsområde og løyper for overvatn fell inn under definisjonen.⁸⁴

Ved ei eventuell erstatningssak grunna overvatn på avvege vil det dermed bli avgjerande kva anlegget er definert som i planføresegner. Dette er ressurskrevjande, både når det gjeld tid og kompetanse. Etter mitt skjønn

må det vera ei betre løysning at lovgivar regulerer generelt ved å innskrenka vilkåret «avløpsanlegg», i staden for at kvar kommune skal måtte gjera det. Den allmenne erstatningsretten gjeld uansett i bakgrunnen og vil kunne fanga opp konkrete saker.⁸⁵ Ein annan konsekvens av det utvida nedslagsfeltet er at det kan vera vanskeleg å skilja mellom opne grøfter og vassdrag. I og med at det ikkje eksisterer ei plikt til å vedlikehalda vassdrag etter norsk rett, reiser dette nye utfordringar for avgrensinga av ansvaret.⁸⁶

Oppsummert

Drøftinga har vist at reelle omsyn som rettskjeldefaktorar er viktige i justeringa av eit lovfesta generelt objektivt ansvar for avlaupsleidningar. Forurl. § 24 a er eit ansvarsgrunnlag som vaks fram som følge av domstolane sine konkrete vurderingar. At ansvarsregelen er forsøkt plassert i kategoriske lovreglar, bør ikkje vera til hinder for at retten framleis vurderer art av risiko. Med ei meir prinsipiell tilnærming til ansvarsreglane og meir grundig bruk av rettskjeldene kunne fleirtalet i Fosendommen trekt eit tydlegare omriss kring det lovfesta objektive ansvaret. Slik ville ein unngått eit objektivt ansvar for innretningar som ikkje i seg sjølv representerer ein kvalifisert risiko for overvasskade, samanlikna med kva ein elles må rekna med ved større nedbørmengder. Det vart ikkje gjort. Fokuset låg i staden på kva installasjonar som kan subsumerast under lova sine vilkår. Resultatet er ein ansvarsregel med utflytande konturar.

Mi klare oppfordring til lovgivar er å skilja mellom mindre, ufarlege anlegg og større anlegg som inneber kvalifisert risiko. Eit tilleggsargument for ei slik sontring er at slike større anlegg som regel er eigd av kommunen eller private firma, slik at også pulveriseringstanken og forsikringstanken blir aktualisert.⁸⁷

79. Rt. 2012 s. 820 (avsnitt 29).

80. Rt. 2012 s. 820 (avsnitt 30-32).

81. NOU 2015: 16 s. 157.

82. Rt. 2012 s. 820 (avsnitt 29).

83. NOU 2015: 16 s. 157.

84. NOU 2015: 16 s. 157.

85. Rt. 2014 s. 656 viser at forurl. § 24 a ikkje utelukkar ansvar for avlaupsanlegg på ulovfesta grunnlag.

86. NOU 1994: 12 s. 257.

87. NOU 1994: 12 side 262.